OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
LsN Jussi Päivärinne

MUISTIO
12.10.2026

Eduskunnan talousvaliokunnalle

**Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuotevastuulain ja kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:n muuttamisesta**

## 1. Esityksen tausta ja tavoitteet

Esityksellä pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/2853 tuotevastuusta. Uusi direktiivi korvaa vuonna 1985 annetun tuotevastuudirektiivin, johon Suomen nykyinen tuotevastuulaki perustuu. Tuotevastuulla tarkoitetaan tuottamuksesta riippumatonta vahingonkorvausvastuuta turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen aiheuttamasta vahingosta.

Uudistuksen tavoitteena on varmistaa kuluttajien ja muiden luonnollisten henkilöiden suojelun korkea taso käytetystä teknologiasta riippumatta. Samalla tavoitteena on yleisemmin ajantasaistaa sääntelyä, edistää sisämarkkinoiden asianmukaista toimintaa sekä turvata yrityksille tasapuoliset toimintaedellytykset ja oikeusvarmuus.

Uusi direktiivi on pääosin täysharmonisoiva. Kansallista liikkumavaraa on siten jätetty vain vähän. Esityksen merkittävin kansallinen linjaratkaisu koskee niin sanottua kehittelyriskipuolustusta.

## 2. Keskeiset ehdotukset

*Tuotteen käsite ja digitaalinen toimintaympäristö*

Tuotteen määritelmää ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se kattaisi nimenomaisesti myös ohjelmistot ja digitaaliset valmistustiedostot. Ohjelmisto voisi olla itsenäinen tuote tai esimerkiksi fyysiseen tuotteeseen sisältyvä komponentti. Myös tekoälyjärjestelmät voisivat kuulua tuotevastuusääntelyn piiriin ohjelmistoina.

Sääntelyssä otettaisiin huomioon myös se, että valmistaja voi vaikuttaa tuotteen ominaisuuksiin vielä sen markkinoille saattamisen jälkeen. Valmistajan vastuu voisi tämän vuoksi tietyissä tilanteissa ulottua myös markkinoille saattamisen jälkeen syntyviin turvallisuuspuutteisiin, jotka johtuvat valmistajan määräysvallassa olevista tuotteeseen liittyvistä palveluista, ohjelmistoista tai niiden päivityksistä taikka valmistajan määräysvallassa olevasta turvallisuuden ylläpitämiseksi tarvittavien päivitysten puuttumisesta.

**Postiosoite**
**Postadress**
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

**Käyntiosoite**
**Besöksadress**
Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

**Puhelin**
**Telefon**
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

**Faksi**
**Fax**
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

**S-posti, internet**
**E-post, internet**
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Lisäksi uutta olisi, että valmistajana pidettäisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka muuttaa tuotetta merkittävästi alkuperäisen valmistajan määräysvallan ulkopuolella ja sen jälkeen asettaa muutetun tuotteen saataville markkinoilla tai ottaa sen käyttöön.

*Korvattavat vahingot*

Tuotevastuulain nojalla korvataan jo nykyisin henkilövahinkoja sekä tietyin edellytyksin omaisuusvahinkoja. Uudistuksessa korvattavien vahinkojen ala laajenisi, sillä jatkossa korvattavaksi voisi tulla myös datan tuhoutumisesta tai turmeltumisesta aiheutunut taloudellinen menetys, jos dataa on käytetty yksinomaan henkilökohtaisiin tarkoituksiin. Omaisuusvahinko voisi lisäksi tulla korvattavaksi silloin, kun vahingoittunutta omaisuutta käytetään sekä yksityisiin että ammattimaisiin tarkoituksiin. Korvauspiirin ulkopuolelle jäisivät tältä osin vain yksinomaan ammattimaisiin tarkoituksiin käytetylle omaisuudelle aiheutuneet vahingot.

Nykyinen omaisuusvahinkoja koskeva 2 350 markan (500 euron) korvauskynnys poistettaisiin. Myös tätä pienemmät omaisuusvahingot voisivat siten jatkossa tulla korvattaviksi tuotevastuulain nojalla.

*Vahingonkorvausvastuussa olevat tahot*

Valmistajan ja maahantuojan lisäksi vahingonkorvausvastuussa olevien tahojen piiriä täsmennettäisiin ja laajennettaisiin.

Jos tuotteen tai komponentin valmistaja on sijoittautunut Euroopan unionin ulkopuolelle, vastuussa voisivat tietyin edellytyksin olla myös valmistajan valtuutettu edustaja tai jakelupalvelujen tarjoaja. Jakelupalvelujen tarjoajan vastuu tulisi kyseeseen, jos unioniin sijoittautunutta maahantuojaa tai valtuutettua edustajaa ei ole.

Myös tuotteen jakelija voisi joutua toissijaisesti vastuuseen, jos direktiivissä tarkoitettua unioniin sijoittautunutta talouden toimijaa ei saada yksilöityä eikä jakelija säädetyssä määräajassa yksilöi laissa edellytettyä toimijaa. Vastaavaa sääntelyä sovellettaisiin tietyin edellytyksin myös verkkoalustan tarjoajaan.

Muutosten tarkoituksena on erityisesti varmistaa, että Euroopan unionin alueella olisi lähes poikkeuksetta taho, johon vahinkoa kärsinyt voisi kohdistaa korvausvaatimuksensa myös globaaleissa toimitusketjuissa.

*Todistelu ja todisteiden esittäminen*

Pääsääntönä säilyisi se, että vahinkoa kärsineen on näytettävä toteen vahinko, tuotteen puutteellinen turvallisuus sekä puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välinen syy-yhteys.

Lakiin ehdotetaan kuitenkin uusia olettamasäännöksiä. Tietyissä laissa määritellyissä tilanteissa tuotteen puutteellinen turvallisuus tai puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välinen syy-yhteys taikka molemmat oletettaisiin. Teknisen tai tieteellisen monimutkaisuuden perusteella olettama voisi tulla sovellettavaksi, jos puutteellisen turvallisuuden tai syy-yhteyden näyttäminen olisi vahinkoa kärsineelle kohtuuttoman vaikeaa ja hän lisäksi osoittaisi puutteellisen turvallisuuden tai syy-yhteyden todennäköiseksi. Olettamat olisivat kumottavissa vastanäytöllä.

Lisäksi lakiin ehdotetaan oikeudenkäymiskaaren todistelusääntelyä täydentävää säännöstä todisteiden esittämistavasta. Sääntelyn tarkoituksena on vähentää vahinkoa kärsineen ja valmistajan tai muun talouden toimijan välistä tiedollista epäsuhtaa. Tuomioistuin voisi tietyin edellytyksin asianosaisen asianmukaisesti perustellusta pyynnöstä määrätä todisteet esitettäväksi helposti saavutettavassa ja ymmärrettävässä muodossa. Liikesalaisuuksien ja muun luottamuksellisen tiedon suoja olisi tällöin turvattava.

*Vanhentumisajat*

Nykyinen kolmen vuoden kanneaika ja kymmenen vuoden lopullinen vanhentumisaika säilyisivät pääsääntöinä.

Piilevien henkilövahinkojen osalta ehdotetaan kuitenkin uutta 25 vuoden lopullista vanhentumisaikaa. Pidemmän määräajan soveltaminen edellyttäisi, että vahinkoa kärsinyt ei ole voinut nimenomaan henkilövahingon piilevyyden vuoksi nostaa kannetta kymmenen vuoden lopullisen määräajan kuluessa.

*Kehittelyriskipuolustus*

Esityksessä ehdotetaan kansallisena linjaratkaisuna, että Suomessa sallittaisiin jatkossa niin sanottuun kehittelyriskipuolustukseen vetoaminen. Nykyisin tällainen vastuuvapausperuste ei ole käytössä. Uusi direktiivi mahdollistaisi myös nykytilan säilyttämisen, joten puolustuksen salliminen ei ole direktiivin edellyttämä muutos.

Kehittelyriskipuolustuksen perusteella talouden toimija voisi vapautua tuotevastuusta, jos se osoittaa, ettei tuotteen puutteellista turvallisuutta ollut mahdollista havaita tieteellisen ja teknisen tiedon objektiivisen tason perusteella tuotteen markkinoille saattamisen tai käyttöönoton ajankohtana taikka sinä aikana, jona tuote oli valmistajan määräysvallassa.

Kyse on rajatusta vastuuvapausperusteesta, jonka soveltamiskynnys on korkea. Ratkaisevaa ei ole se, mitä yksittäinen yritys tosiasiassa tiesi, vaan se, oliko turvallisuuspuute objektiivisesti havaittavissa saatavilla olleen kaikkein edistyneimmän tieteellisen ja teknisen tiedon perusteella. Kehittelyriskipuolustus ei poista valmistajan velvollisuutta saattaa markkinoille turvallisia tuotteita tai noudattaa tuotteeseen liittyviä turvallisuusvelvoitteita tuotteen ollessa valmistajan määräysvallassa.

Kehittelyriskipuolustuksen sallimista on esityksessä arvioitu osana sääntelykokonaisuutta. Uusi direktiivi laajentaa monin tavoin tuotevastuuta ja vastuussa olevien toimijoiden piiriä sekä vahvistaa vahinkoa kärsineiden asemaa voimassa olevaan sääntelyyn nähden. Kehittelyriskipuolustuksen sallimisen arvioidaan tasapainottavan osaltaan tätä vastuun laajenemista ja yhdenmukaistavan Suomen sääntelyä useimpien muiden EU-maiden sääntelyn kanssa. Sallimista perustellaan myös pyrkimyksellä tukea yritysten vastuuriskien hallintaa ja turvata innovaatiotoiminnan edellytyksiä erityisesti tutkimusintensiivisillä aloilla sekä pk- ja kasvuyrityksissä. Vahinkoa kärsineen kannalta muutos voi merkitä sitä, ettei hän saa tuotevastuulain nojalla korvausta turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen aiheuttamasta vahingosta.

*Kuluttajansuojalaki*

Kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:ään ehdotetaan vähäisiä muutoksia. Pykälän käsitteistö yhdenmukaistettaisiin tuotevastuulakiin ehdotetun uuden käsitteistön kanssa. Muutokset liittyvät pykälässä tarkoitettujen esinevahinkojen korvaamista koskeviin kanneaikoihin.

## 3. Esityksen valmistelu

Uusi tuotevastuudirektiivi annettiin 23.10.2024 ja julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 18.11.2024. Oikeusministeriö asetti 10.2.2025 työryhmän valmistelemaan direktiivin kansallista täytäntöönpanoa. Työryhmän mietintö julkaistiin 2.2.2026. Mietinnöstä saatiin yhteensä 23 lausuntoa. Lausunnonantajat suhtautuivat ehdotuksiin monilta osin myönteisesti. Erityisesti näkemyksiä jakoi työryhmän ehdotus siitä, että kehittelyriskipuolustusta ei sallittaisi Suomessa jatkossakaan. Edellä todetun mukaisesti esitystä on tältä osin muutettu jatkovalmisteluvaiheessa.

## 4. Esityksen vaikutukset

Uusi sääntely parantaisi kokonaisuutena kuluttajien ja muiden vahinkoa kärsineiden luonnollisten henkilöiden asemaa. Korvattavien vahinkojen ala ja vastuussa olevien tahojen piiri laajenisivat, omaisuusvahinkojen korvauskynnys poistuisi, todistelua helpotettaisiin ja piilevien henkilövahinkojen suoja-aikaa pidennettäisiin.

Muutosten arvioidaan madaltavan kynnystä hakea korvausta sekä lisäävän korvausvaatimusten määrää ja niiden menestymisen todennäköisyyttä. Kehittelyriskipuolustuksen salliminen kuitenkin kaventaisi vahinkoa kärsineen nykyistä tuotevastuulakiin perustuvaa korvaussuojaa rajatuissa kehittelyriskitilanteissa. Tätä vaikutusta rajoittavat kuitenkin kehittelyriskipuolustuksen rajattu soveltamisala ja talouden toimijalle kuuluva näyttötaakka.

Yritysten korvausvastuuriskin arvioidaan kasvavan muun muassa korvattavien vahinkojen alan ja vastuussa olevien tahojen piirin laajenemisen sekä todistelua koskevien muutosten vuoksi. Yritysten välisten takautumisvaatimusten määrä voi kasvaa. Yrityksillä voi lisäksi olla tarvetta laajentaa nykyisiä vastuuvakuutuksiaan tai hankkia uusia vakuutuksia. Vaikutukset vaihtelevat toimialoittain, ja ne voivat olla suhteellisesti merkittävämpiä pk-yrityksille kuin suurille yrityksille. Esityksen laaja soveltamisala vaikeuttaa taloudellisten vaikutusten tarkkaa euromääräistä arviointia.

Kehittelyriskipuolustuksen sallimisen arvioidaan osaltaan rajaavan yritysten objektiivisesti havaitsemattomiin riskeihin liittyvää vastuuta ja vähentävän niihin liittyvää oikeudellista ja taloudellista epävarmuutta.

## 5. Voimaantulo

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 9.12.2026, jolloin uutta tuotevastuudirektiiviä on ryhdyttävä soveltamaan. Direktiiviin ei sisälly erillistä siirtymäaikaa.

Tuotevastuulain uusia säännöksiä sovellettaisiin tuotteisiin, jotka saatetaan markkinoille tai otetaan käyttöön lain tultua voimaan. Jos tuote on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön ennen lain voimaantuloa, siihen sovellettaisiin edelleen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.